

je spominjali v svojih oporokah; posnemajmo jih mi Slovenci pri svojih društvih. Imovina društvena je vsekako znatna in šteje 134.580 gld. 33 kr.; povečala se je od l. 1889. za 7441 gld. 38 kr., kar je izvestno lep napredek. Tudi si misli društvo še tekom t. l. sezidati društveno hišo.

Le nekaj bi želeli, da bi si društvo pridobilo še več udov. Do l. 1890. bilo jih je v društvo vpisanih 9196, kar je sicer lepo število, vendar mnogo in mnogo premalo za hrvaški narod. Bodimo odkritosrčni in recimo, da se Hrvatje še vedno premalo zanimajo za to tako koristno društvo. Najbolji dokaz je temu tudi glavna seja! Na sejo naj bi vendar prišlo lepo število udov iz vseh stanov, povedalo tamkaj svoje želje in pomagalo odboru z dobrimi nasveti. A v resnici pride na sejo le nekoliko, največ duhovne gospode in profesorjev, a obrtnikov, kmetovalcev, nižjih slojev naroda zamán iščeš. Naj bi tudi ti znali malo bolje za društvo, katero je največ zaradi njih utemeljeno, za društvo, v katerem smejo tudi oni slobodno izraziti svoje želje. V prosepah društva delati, bodi sveta dolžnost vsakega

rodoljubnega Hrvata posebno v sedanjih hudih časih, ko preti narodu od vseh strani toliko sovražnikov, kateri mu hoté ali materijalno ali pa, kar je še huje, tudi duševno škoditi. Zavedajmo se te dolžnosti! In izvestno bode tedaj društvo tudi v svojih udih bolje napredovalo, širilo se na vse strani lepe hrvaške domovine, kar mu i mi od srca želimo.

—è.

O srbskem slovstvu leta 1890.

Pismo iz Slavonije.

Borba srbskega naroda za svoj jezik in narodnost je mnogo ovirala zadnja leta njegovo književno delovanje. Mnogi, kateri so v svojih prvih književnih delih pokazali lepih sposobnostij in od katerih se je srbski narod mnogo nadejal, obrnili so se na politiško polje, a v naporni borbi za narodnost preostajalo jim je malo časa, da gojé lepo knjigo. Tudi nemila smrt ni prizanašala srbskemu narodu in mu pobrala mnogo zaslužnih sinov. In vendar je še precej lepo uspevala srbska knjiga v l. 1890. Oglejmo si malo najvažnejše književne pojave!

Središče, okrog katerega se zbirajo srbski pisatelji, je »Matica srpska«. V 65 letih svojega obstanka je obogatila »Matica« svoje slovstvo s 163 knjigami »Letopisa«, katerega izdaje vsako leto po štiri knjige. V »Letopisih« se je gojila od nekdanj največ zgodovinska, modroslovnna stroka in pa kritika. V letopisih l. 1890. nahajamo: »Istorijsko-kritički pregled slovenske gramatike do g. 1847.« od prof. Gj. Magaraševića in »Uče-

šče titelskog krajiškog šajkaškog batalijuna u austro-turskom ratu god. 1788 do 1791«, od A. Gjukića. Poleg teh spisov nahajamo v prvih treh knjigah dva zanimiva potopisa, eden po gorenji Slavoniji, a drugi po Srbiji; potem »Pjesme svakidanke«, katere je zložil slavni pesnik Jovan Hranilović; početek Ilijéve razprave »Srbska demokracija u srednjem vijeku« in nekoliko kritik.

Rimski dostojanstvenik.

Nedavno priredili so v letopisu poseben oddelek: »Glasnik iz srpskog i slovenskog svijeta«. Tu je priobčil v zv. 163. Dr. Stevan Pavlović zanimivo razpravo: »Književnost v Slovenaca«. On pripoveduje kratko, vendar jezgrovito najznamenitejše momente iz Vaše književnosti od brizinskih spomenikov do danes.

Zadnja leta pojavilo se je med Srbi s te strani Save in Donave več leposlovnih listov, izmed katerih se je pa obdržal jedini »Javor«, kateri je stopil letos, dasi so razmere jako nepovoljne, v XVIII. leto svojega obstanka. Med sotrudniki v letu 1890. nahajamo lepo število odličnih književnikov, od katerih naj omenim Zmaja Jovana Jovanovića, M. Savića, L. P. Nenadovića, Šapčanina, M. Petrovića, Č. Mijatovića in druge, h katerim se je pridružilo mnogo mlajših močij. Izmed teh navedel bodem le pripovedovalca J. Dobrojevića Nikolajevića, čegar povesti so dokaj izvrstne, le nekoliko preveč tendenciozne, kar mnogo manjša njihovo vrednost.

»Javor« prinaša tudi izvrstne prevode iz raznih slovanskih književnostij. Največ prestavlja iz poljščine N. Manojlović-Rajko, kateri je podal čitateljem že marsikateri dober prevod Kraszewskega, Sienkiewicza, Digasinskega i. dr. Tudi na slovensko književnost ne pozablja »Javor«.

Bogoslovno stroko zastopal je v l. 1890. list: »Glas Istine«. Zraven bogoslovnih razprav je prinašal tudi zgodovinske spise o naši cerkvi. »Glas Istine« zamenil je letos »Srpski Sion«, kateri izhaja na teden po enkrat.

Pedagoška lista imeli so Srbi v letu 1890. dva: »Školski list« in »Novi vaspitač«; a mladeži sta prinašala: »Golub« in »Neven« dokaj zdrave hrane. Posebno »Neven« lahko tekmuje z raznimi otroškimi listi drugih večjih narodov, saj ga urejuje spretna roka Zmaja J. Jovanovića, a zato so ga tudi nazvali »Čika Jovinijem listom«. Posebno so izvrstne otroške pesmice Zmajeve, po njih je jako zaslužen za odgojo srbske mladine, kar je najbolje dokazal znani pedagog M. Nešković v razpravi: »Zmaj kao pedagog«.

Tudi l. 1890. je obiskala »bela smrt« srbski narod in vzela seboj tri zaslužne

pisatelje v najbolji dōbi njihovega življenja, in to publicista M. Dimitrijevića, zgodovinarja Vl. Krasića in najboljšega pripovedovalca L. K. Lazarevića, kateri je napisal lepo število pripovedek, katere občudujejo tudi tuji narodi.

Vendar še drugi težak udarec je zadel lani srbsko slovstvo. Pred desetimi leti osnovala je rodoljubna srbska knjigarna »braće Jovanovića« v Pančevu »Narodno biblioteko«. V desetih letih je izdala v 216 zvezkih (à 16 nov.) 116 del od 78 pisateljev. Razven domačih spisov podajala je čitateljem dobre prevode znamenitih slovanskih in neslovanskih pisateljev. Tu so izešla dela Dositeja Obradovića, S. Popovića, Njegoša, J. Rajića in drugih. V tej biblioteki izešli so prevodi Erjavčevih: »Husarjev na Polici«, Jurčičevega: »Tugomerja« in Kersnikove: »Stare slike«. In vendar je ta prekoristna biblioteka lani zaspala, ker je ni podpiral srbski narod tako, kakor bi jo moral in kakor podpira razne spise dvojbene vrednosti, katere se k nam presajajo iz tujih književnostij.

Vsako srbsko srce je veselo pozdravilo probujenje naše nade — srbske mladeži na vseučilišču v Budimpešti. Ondukajšnji visokošolci združili so se v društvo: »Kolo mladih Srba«, kateremu je zadača delovati v korist svojega naroda. Društvo je zelo marljivo in izmed mnogih spisov, katere so spisali mladi rodoljubi, naj navedem le: »O postanku i razvitku bukvice«, »Prevod, te objašnjenje i primjedbe iz 1. pjevanja Omirove Ilijade«, »Pregled srbske istorije do Nemanića i u doba Nemanića« itd. Bodi jim to v ponos!

Bodi za danes dosti, drugikrat poskusil bodem podati kratek pregled novejšega srbskega slovstva, da seznanim vsaj nekoliko drage brate Slovence z našo književnostjo in da tudi jaz nekoliko pomorem, da se južni Slovani malo bolje spoznamo in združimo. V to pomozi Bog!

Paka v Slavoniji 1. marcija 1891.

Pop Veljko M. Lukić.¹⁾

¹⁾ Veleč. g. Veljko Lukić je dober prijatelj Slovencev, zanima se živo za naše razmere in je priobčil že dokaj dobrih prevodov iz našega slovstva po raznih srbskih listih.